

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ฃรราวาสธรรมเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการครองเรือน ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวได้เป็นอย่างดีโดยหลักธรรมคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนให้กับมนุษย์ได้รู้จักการเสียสละเพื่อความสงบสุขของตนเองสังคมครอบครัวและประโยชน์ส่วนรวมหนึ่งในนั้นได้แกฃรราวาสธรรม

ฃรราวาสธรรมคือธรรมสำหรับฃรราวาสซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ครองเรือนซึ่งประกอบด้วยบุตรภรรยาสามีบิดามารดาและบริวารเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นต้นเรียกอีกอย่างว่า “กฤหัสถ์” หมายถึงหลักปฏิบัติสำหรับผู้ที่เป็ฃกฤหัสถ์และผู้ที่อยู่ครองคู่เป็นสามีภรรยาถึกันควรนำไปปฏิบัติอย่างยิงโดยร่วมกับการรักษาศีลเพื่อให้เกิดความสุขในชีวิตการครองเรือนและการอยู่ร่วมกันในสังคมฃรราวาสธรรมเป็นหลักการครองชีวิตของผู้ครองเรือน ผู้ครองเรือนไม่ว่าชายหรือหญิง ซึ่งจะสามารถประคับประคองชีวิตให้ดำเนินไปด้วยดีในฐานะผู้ครองเรือนได้นั้น จำต้องมีคุณสมบัติประจำตัวของผู้้นั้นเป็นสำคัญ ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับวัยหรืออายุ ไม่ใช่ว่าตัวโตแล้วก็จะสามารถในการครองเรือนได้ดีทุกคน แต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติอันเป็นขั้นในของคณนั้น จึงจะทำให้ชีวิตของผู้ครองเรือนมีความสุข

ฃรราวาสธรรม คือ หลักธรรมสำหรับการครองเรือน เป็นธรรมของผู้ครองเรือนมี ๔ อย่าง คือ

๑) สัจจะ คือ ความจริงซื่อสัตย์ซื่อตรง จริ่งใจ พูดจริง ทำจริง ไม่เลิกล้ม เช่น เมื่อพูดสิ่งใด สัญญารับปากกับใครก็ควรทำให้ได้ตามที่ตกลงกันไว้ หรือนัดหมายกับใครก็ต้องไปตรงตามที่นัดหมายกันไว้ ตั้งใจทำสิ่งใดก็ควรทำให้สำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เป็นต้น

๒) ทมะ การฝึกฝน หมายถึง การฝึกฝนปรับปรุงตน รู้จักข่มจิตใจ บังคับควบคุมตนเองได้ ไม่พูดไม่ทำตามความอยาก แต่พูดและทำตามเหตุผลที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่าดีงามสมควร เป็นประโยชน์ รู้จักปรับตัวปรับใจ และแก้ไขปรับปรุงตนด้วยปัญญาไตร่ตรองให้องงามดียิ่งขึ้นเสมอ

๓) ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นคงในจุดหมาย ไม่ท้อถอย ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ หนักเอาเบาสู้ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ดีงาม

๔) จาคะ ความเลื่อมใส สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้างพร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจไม่คับแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตนเองธรรม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ควรตั้งมั่นอยู่บนความดีงามของศีลธรรม จรรยา ประพฤติธรรม ตาม หลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือหรือตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งเราสามารถนำ หลักธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสุขในโลกนี้และโลกหน้าได้

ฆราวาสธรรมเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคม ได้เป็นอย่างดี หลักธรรมนี้มีความเป็นสากลฆราวาสธรรมเป็นธรรมสำหรับบุคคลผู้ครองเรือน หรือ บุคคลทั่วไปควรนำหลักธรรมทั้ง ๔ อย่างที่ประกอบไปด้วย สัจจะ ทมะ จันติ จาคะ ประยุกต์ปฏิบัติ ต่อกันในครอบครัว และการดำเนินชีวิตประจำวันโดยมีศีลเป็นพื้นฐานของการสนับสนุนหลัก ฆราวาสธรรมเพื่อให้เกิดความสุขในชีวิตการครองเรือนและการอยู่ร่วมกันในสังคมฆราวาสธรรม เป็นหลักการครองชีวิตของผู้ครองเรือน ผู้ครองเรือนไม่ว่าชายหรือหญิง ซึ่งจะสามารถ ประคับประคองชีวิตให้ดำเนินไปด้วยดีนั้นในฐานะผู้ครองเรือน จำต้องมีคุณสมบัติในตัวของผู้ นั้น เป็นสำคัญ การที่บุคคลใดมีคุณธรรมหรือนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิต จึงจะทำให้ชีวิตของผู้ครองเรือนมีความสุข

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ควรตั้งมั่นอยู่บนความดีงามของศีลธรรม จรรยา ประพฤติ ธรรม ตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือหรือตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งเรา สามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสุขในโลกนี้และโลกหน้าได้ ความสุขของภคฤหัสถ์ โดยยึดหลักธรรมฆราวาสธรรม ๔ ของบุคคลทั่วไปที่ต้องการมีชีวิตอย่างมีความสุข สามารถสร้าง เกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติ และสร้างหมู่ญาติให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความ เพียรของตน ต้องประกอบด้วยฆราวาสธรรม ฆราวาสธรรมเป็นธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการ ประยุกต์ในการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปได้อย่างดี ทำให้บุคคลนั้นๆสามารถประสบความสำเร็จ ในชีวิตตามเป้าหมายของตน ของงานและการใช้ชีวิตได้อย่างดียิ่ง หากครอบครัวใดมีการประพฤติ ปฏิบัติที่อยู่ในหลักของศีลและธรรมอันดีงาม และใช้หลักธรรมฆราวาสธรรมในการดำเนินชีวิต ครอบครัวนั้นเป็นครอบครัวที่มีคุณภาพและเป็นครอบครัวที่มีความสุข

หากในการทำงานนั้นการใช้หลักธรรม สัจจะมีความสำคัญในการประกอบสัมมาชีพ เป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลนั้นได้รับความเชื่อถือ น่าไว้วางใจ มีความสัตย์ซื่อ จริงใจ ได้รับเกียรติและ การยกย่องจากบุคคลทั่วไป หรือหากมีเหตุการณ์ที่อาจทำให้เกิดบุคคลหรือกลุ่มทางสังคมที่อาจเกิด การทะเลาะเบาะแว้งกันนั้นในหมวดธรรมของทมะ นับมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยทำให้ไม่เกิดการ แดกความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้ตนเกิดความเข้าใจเขา เข้าใจเรา มีความอดทน อดกลั้น ข่มใจ และทำให้เกิดการให้อภัยกันได้ หากเมื่อใดที่บุคคลใดอดทน อดกลั้นได้นั้นจะได้ดี และการอดทน

อดกลั้น มีความเมตตาให้อภัยกันนั้นยังทำให้สังคมดำเนินไปด้วยความสงบสุข หากสังคมการมีน้ำใจด้วยให้แบ่งกันจะทำให้สังคมน่าอยู่ การให้ทาน ให้อภัย หรือทรัพย์สินของทำให้สังคมลดความเห็นแก่ตัวของแต่ละบุคคลลง ทำให้มองเห็นสังคมจะทำให้สังคมมีความสุข มีความเจริญและพบกับสันติสุขได้โดยง่ายอย่างแท้จริง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้หลักธรรมอื่นๆ ในพระพุทธศาสนาที่ประยุกต์ใช้เพื่อให้สังคมเกิดความสุข

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยใช้หลักฆราวาสธรรมที่เป็นข้อธรรมย่อยของฆราวาสธรรมเพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์ของข้อธรรมนั้นๆ อย่างชัดเจน

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในคราวต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้ฆราวาสธรรมในการประยุกต์ในการทำงาน

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้หลักฆราวาสธรรมของกลุ่มศาสนาอื่นในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข